

Spärrar mot betalningsrörelse

POLISSTYRELSENS ANVISNINGAR OCH RIKTLINJER

UPPDATERING LINJEDOKUMENTET SOM UNDERTECKNADES DEN 24
OKTOBER 2022

Innehåll

1 Bakgrund	2
2 Väsentliga bestämmelser om spärrar mot betalningsrörelse	4
2.1 Lotterilagen (1047/2001)	4
2.2 Betaltjänstlagen (290/2010)	7
2.3 Lagen om tillhandahållare av virtuella valutor (527/2019)	7
3 Spärrolista för betalningsrörelse	8
3.1 Listans innehåll	8
3.2 Publicering och skydd av spärrolistan för betalningsrörelse	10
4 Genomförande av spärrar mot betalningsrörelse	11
4.1 Ansvar för betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor	12
5 Särskilda frågor kring spärrar mot betalningsrörelse	13
5.1 Spärrolista mot betalningsrörelse på grundval av namn	13
5.2 Spelarens lokalisering	13
5.3 Gemensamma konton	14
5.4 41 § i betaltjänstlagen	15
5.5 Virtuella valutor	15
6 Tillsyn över betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor samt rätt att få uppgifter	16

1 Bakgrund

Med denna handling syftar Polisstyrelsen i första hand till att framföra sin syn på bestämmelser om spärrar mot betalningsrörelse. Handlingen är i huvudsak avsedd för att användas av betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor. Dokumentet har uppdaterats efter att spärrningarna av betalningsrörelse hade trätt i kraft. Uppdateringarna gäller ikraftträdandet av spärrningarna av betalningsrörelse, fel i certifikatsystemet och gemensamma brukskonton.

Spärrar mot betalningsrörelse infördes i lotterilagen i början av 2022 och träder i kraft i början av 2023. Bestämmelser om spärrar mot betalningsrörelse ingår i 62 I § i lotterilagen och syftar till att påverka utbudet av penningsspel i Fastlandsfinland. Utbudet av penningsspel är ett viktigt delområde vad gäller förebyggande av skadeverkningar till följd av penningsspel. Skadeverkningarna kan förebyggas effektivt genom att påverka de penningsspel som är tillgängliga och åtkomsten till dem. Eftersom det inte är möjligt att genom lotterilagen reglera egenskaper i penningsspel som tillhandahålls av penningsspelsammanslutningar utanför ensamrättsystemet, villkoren för spelandet eller utbudet, är syftet att förebygga skadeverkningar till följd av penningsspel genom att begränsa deras tillgänglighet.

Syftet med regleringen om spärrar mot betalningsrörelse är att begränsa tillgången till utbud av penningsspel som står utanför systemet med ensamrätt till den som del utbudet marknadsförs i strid med lotterilagen. Regleringen är riktad mot betalningar mellan spelare och penningsspelsammanslutningar som gäller penningsspelande. Avsikten är alltså inte att ingripa i penningsspelsammanslutningarnas betalningsrörelse mellan företag och inte heller eventuell annan betalningsrörelse mellan penningsspelsammanslutningar och fysiska personer, såsom till exempel betalning av löner. Betaltjänstleverantörer får inte heller spärra betalningsrörelse som sker på Åland av en sådan penningsspelsammanslutning som placerats på spärrlistan.

I regeringens proposition motiverades införandet av spärrar mot betalningsrörelse med att åtgärder som syftar till bekämpning av skadeverkningar i ensamrättsystemet förblir utan effekt, om det utbud som står utanför systemet inte begränsas. Det finns inte tillgång till fullständiga begränsningsmetoder, varför man måste ty sig till de metoder som är genomförbara och som gemensamt kan leda till begränsad tillgång och åtkomst. Enligt regeringens proposition kan spärrar mot betalningsrörelse anses vara EU-rättsligt godtagbara med hänsyn till att de är ägnade att garantera att målen för ensamrättsystemet uppnås och att de inte överskrider det som är nödvändigt för måluppfyllelsen.

Spärrar mot betalningsrörelse ansågs vara ett lämpligt sätt att begränsa tillgången och åtkomsten till penningsspel. Syftet med spärrar mot betalningsrörelse är i synnerhet förebyggande av skadeverkningar. I helheten av förebyggande och korrigerande åtgärder är det bevisligen eftersträvaransvärt att tyngdpunkten flyttas över till förebyggande åtgärder. Spärrar mot betalningsrörelse medverkar till begränsad tillgång och torde även bidra till en minskning av marknadsföring av penningsspel, vilket kan anses vara konsekvent med tanke på ensamrättssystemets målsättning. Spärrarna begränsas till att gälla sådana penningsspelssammanslutningar som tydligt inriktar sin marknadsföring till konsumenter i Fastlandsfinland. En sådan inriktad marknadsföring vittnar om en tydlig strävan att kringgå det finländska ensamrättssystemet.

Spärrar mot betalningsrörelse har även bedömts i fråga om deras koppling till de grundläggande fri- och rättigheterna och EU-lagstiftningen. Till den del som spelandet inriktas på spel som tillhandahålls av penningsspelssammanslutningar som placerats på spärrlistan kan spärrar mot betalningsrörelse ha en negativ inverkan på den i grundlagen tryggade rätten för var och en att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt.

EU-lagstiftningen om betaltjänster gör det möjligt att i nationell lag föreskriva om förbud att initiera och genomföra betalningstransaktioner. Målet för det andra betaltjänstdirektivet är att öppna konkurrensen på betaltjänstmarknaden bland annat genom att göra det möjligt för kunden att använda sitt betalkonto i en bank också via applikationer och tjänster som tillhandahålls av så kallade nya betaltjänstleverantörer. Den föreslagna regleringen om spärrar mot betalningsrörelse anses inte komma i konflikt med detta mål. De skyldigheter som gäller betaltjänstleverantörer är också klart angivna i lotterilagen. Enligt en år 2019 publicerad utredning som kommissionen låtit göra är spärrar mot betalningsrörelse dessutom i bruk även i sju andra EU-/EES-stater i syfte att trygga viktiga intressen.

En övergång av betaltjänster till länder utanför EU- eller EES-området kan påverka risken för penningtvätt, men enligt centralkriminalpolisens central för utredning av penningtvätt är det en utmaning att i förväg bedöma hur betydande dessa risker är. Enligt en preliminär bedömning i regeringens proposition kommer ingen betydande övergång att ske till länder utanför EU- eller EES-området.

Effekten av spärrarna mot betalningsrörelse är beroende av hur effektivt en spärr mot betalningsrörelse eller andra spärrar kan genomföras. I det praktiska genomförandet bör man säkerställa att den tekniska lösningen är tillräckligt effektiv och åtgärderna heltäckande. Å andra sidan kan även ett lättare system anses ha en förebyggande effekt på skadeverkningarna till följd av penningsspel, eftersom spärrarna höjer tröskeln att spela penningsspel som tillhandahålls av sådana penningsspelbolag som står utanför ensamrättssystemet och eftersom spärrarna å andra sidan i sig kan

gallra ut utbud som strider mot lotterilagen. Om penningspelsbolag som står utanför ensamrättssystemet drar sig från marknaden minskar både spelmöjligheterna och marknadsföringen som strider mot lotterilagen.

Spärrningsåtgärdernas effekt påverkas av möjligheterna att kringgå dem och hur enkelt det låter sig göras. Man kan visserligen anta att endast en del av spelarna i praktiken utnyttjar möjligheten att kringgå spärrar. Sättet på vilket konsumenter informeras om införandet av spärrar har också betydelse för olika spelarkategoriernas beteende. Spärrar ökar å andra sidan medvetenheten om att de är inriktade på ett sådant utbud som inte regleras av lotterilagen och som inte heller omfattas av behörigheten för Polisstyrelsen som utövar tillsyn över Veikkaus Ab:s penningspelsverksamhet.

Spärrar mot betalningsrörelse har sannolikt en större betydelse för förebyggande av skadeverkningar än för minskning av dem, eftersom spärrarna kan antas ha en större effekt på sporadiska spelare och dem som spelar måttligt. Effekten blir däremot betydligt mindre för dem som spelar ofta samt för risk- och problemspelare.

Spärrarna mot betalningsrörelse kan anses ha en allmänpreventiv effekt för marknadsföring av spel som strider mot lotterilagen. Regleringen om spärrar mot betalningsrörelse kan i fortsättningen minska benägenheten hos penningspelsammanslutningar utanför ensamrättssystemet att inrikta marknadsföring till spelare i Fastlandsfinland, eftersom spärrning av betalningsrörelse riktas mot de penningspelsammanslutningar som Polisstyrelsen i ett beslut om förbud har konstaterat bedriva marknadsföring av penningspel i strid med lotterilagen.

2 Väsentliga bestämmelser om spärrar mot betalningsrörelse

2.1 Lotterilagen (1047/2001)

2 § Definition av lotteri, 1 mom.

I denna lag avses med lotteri en sådan verksamhet, där deltagandet sker mot vederlag och deltagarna har möjlighet att få en vinst med penningvärde som helt eller delvis beror på slumpen. Som vederlag betraktas inte deltagarens postavgifter, lokal- eller fjärrsamtalsavgifter eller motsvarande kostnader för anmälan om deltagande i lotteriet vilka inte kommer lotteriarrangören till godo.

2 § Definition av lotteri, 3 mom.

Vad som föreskrivs om lotterier i denna lag gäller också

- 1) lotterier som anordnas utomlands, om lotter i dem säljs eller förmedlas i Finland
- 2) lotterier som anordnas i landskapet Åland, om lotter i dem säljs eller förmedlas också annanstans i Finland.

3 § Definitioner av penningspel och av formerna för anordnande av dem, 1 mom.

Med penningspel avses i denna lag sådana lotterier där spelaren kan vinna pengar.

62 § Förbud mot anordnande av lotterier, 2 mom. 1 punkten

Det är förbjudet att:

- 1) sälja eller förmedla lotter för lotterier som anordnats utan sådant tillstånd som förutsätts i denna lag och för penningspel som anordnas av någon annan än Veikkaus Ab och att marknadsföra sådana lotterier.

62 a § Förbudande av anordnande av penningspel

Polisstyrelsen kan förbjuda ett penningspel, om

- 1) penningspelet anordnas av någon annan än Veikkaus Ab,
- 2) man vid anordnande av penningspelet bryter mot ett förbud som avses i 62 § 1–4 mom., eller
- 3) man vid anordnande av penningspel i övrigt, på något annat sätt än vad som avses i 62 b §, bryter mot denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av denna lag.

Förbudet kan riktas mot

- 1) den som anordnar penningspelet,
- 2) sådana näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaranmälningar eller deltagaravgifter i anslutning till penningspel, upplåter ett utrymme för tillhandahållande av penningautomater eller marknadsför penningspel,
- 3) sådana fysiska personer som i syfte att få ekonomisk vinning eller annan fördel marknadsför penningspel eller på annat sätt främjar deltagande i penningspel.

Förbudet gäller i högst 12 månader. Polisstyrelsen kan förlänga förbudets giltighetstid med högst 12 månader åt gången, om förfarandet vid anordnandet av penningspelet inte har rättats till.

62 c § Vite

Polisstyrelsen får förena i 62 a, 62 b och 62 m § avsedda förbud med vite.

Ett vite som är förenat med ett i 62 a eller 62 m § avsett förbud döms ut av Polisstyrelsen. Ett vite som är förenat med ett i 62 b § avsett förbud döms ut av marknadsdomstolen på ansökan av Polisstyrelsen.

Bestämmelser om vitesförfarandet finns i viteslagen (1113/1990).

62 l § Förbud mot initiering och genomförande av betalningstransaktion

Polisstyrelsen ska föra en förteckning som finns tillgänglig i ett allmänt datanät i maskinläsbar form över sådana anordnare av penningspel som marknadsför penningspel i strid med 62 § 2 mom. 1 punkten och vilkas anordnande av penningspel Polisstyrelsen har förbjudit med stöd av 62 a §.

En betaltjänstleverantör får inte genomföra eller initiera en betalningstransaktion som gäller penningspelande och där betalaren är en fysisk person i egenskap av spelare och betalningsmottagaren en i 1 mom. avsedd anordnare av penningspel.

Vad som föreskrivs i 2 mom. gäller även tjänster som hänför sig till virtuell valuta och som tillhandahålls av en tillhandahållare av virtuell valuta samt användning av virtuell valuta som bytesmedel.

62 m § Förbudande av initiering och genomförande av betalningstransaktioner

Polisstyrelsen kan förbjuda initiering och genomförande av betalningstransaktioner som gäller penningspelande, om betaltjänstleverantören eller tillhandahållaren av virtuell valuta bryter mot det förbud som anges i 62 l §.

Förbudet kan riktas mot betaltjänstleverantören eller tillhandahållaren av virtuell valuta.

Förbudet gäller i högst 12 månader. Polisstyrelsen kan förlänga förbudets giltighetstid med högst 12 månader åt gången, om förfarandet vid initieringen och genomförandet av en betalningstransaktion inte har rättats till.

62 n § Rätt att få uppgifter av betaltjänstleverantören

Polisstyrelsen har rätt att trots sekretessbestämmelserna av en leverantör av betaltjänster eller en tillhandahållare av virtuella valutor avgiftsfritt få uppgifter om en anordnare av penningspel som är betalare eller

betalningsmottagare och om en tjänsteleverantör som på dennes vägnar genomför eller initierar en betalningstransaktion.

Rätten att få uppgifter gäller följande uppgifter, om de finns tillgängliga i de system som drivs av tjänsteleverantören:

- 1) kontonummer,
- 2) handelskategori,
- 3) uppgifter som identifierar penningssammanslutningen eller den som förmedlar betalningar till penningssammanslutningen,
- 4) antal betalningstransaktioner,
- 5) sådana andra än i 1–4 punkten avsedda uppgifter som är nödvändiga för tillsynen över förbudet mot initiering och genomförande av en betalningstransaktion.

Polisstyrelsen har dock inte rätt att få personuppgifter som hänför sig till enskilda betalningstransaktioner.

2.2 Betaltjänstlagen (290/2010)

41 § Tjänsteleverantörens skyldighet att genomföra betalningsuppdrag

Tjänsteleverantören får vägra genomföra ett betalningsuppdrag endast om ramavtalets villkor om genomförande av betalningsuppdrag inte uppfylls eller om så föreskrivs någon annanstans i lag.

2.3 Lagen om tillhandahållare av virtuella valutor (527/2019)

2 § Definitioner

I denna lag avses med

- 1) virtuell valuta ett värde i digital form
 - a) som inte getts ut av en centralbank eller någon annan myndighet och som inte utgör ett lagligt betalningsmedel,
 - b) som en person kan använda som betalningsinstrument, och
 - c) som kan överföras, lagras och växlas elektroniskt, 2) tillhandahållare av virtuella valutor en utgivare av virtuella valutor, en växelplattform för virtuella valutor och dess marknadsplats samt en leverantör av förvaringstjänster för virtuella plånböcker,
- 3) utgivare av virtuella valutor en fysisk eller juridisk person som ger ut en virtuell valuta,
- 4) växelplattform för virtuella valutor en fysisk eller juridisk person som affärs- eller yrkesmässigt

- a) som en tjänst växlar virtuella valutor till ett lagligt betalningsmedel eller till en annan virtuell valuta,
 - b) som en tjänst växlar virtuella valutor till någon annan nytthet eller någon annan nytthet till virtuell valuta, eller
 - c) administrerar en marknadsplats där kunderna kan bedriva sådan verksamhet som avses i underpunkterna a och b i denna punkt,
- 5) leverantör av förvaringstjänst för virtuella plånböcker en fysisk eller juridisk person som innehar virtuella valutor för någon annans räkning eller som erbjuder överföring eller förvaring av virtuella valutor,
- 6) tjänst i anslutning till virtuella valutor utgivning av virtuella valutor, en växelplattform för virtuella valutor och tillhandahållande av förvaringstjänster för virtuella plånböcker.

Elektroniska pengar som avses i 5 § 6 a-punkten i lagen om betalningsinstitut (297/2010) betraktas inte som virtuella valutor enligt 1 mom. 1 punkten ovan.

3 Spärllista för betalningsrörelse

Enligt 62 I § i lotterilagen ska Polisstyrelsen föra en förteckning över sådana anordnare av penningspel som marknadsför penningspel i strid med 62 § 2 mom. 1 punkten och vilkas anordnande av penningspel Polisstyrelsen har förbjudit med stöd av 62 a §. Betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor har skyldighet att till bolag på listan förhindra betalningar, där betalaren är en fysisk person i egenskap av spelare. Sålunda hör det till betaltjänstleverantörens ansvar att spärra betalningar för penningspel från spelare till penningspelsammanslutningar som placerats på spärllistan.

Om ett penningspelsbolag utanför ensamrättssystemet marknadsför sina penningspel i strid mot förbud som föreskrivs i lotterilagen kan myndigheten meddela ett beslut om förbud i vilket ändring får sökas. När ett beslut om förbud har trätt i kraft placeras penningspelsammanslutningen som är föremål för förbudet på spärllistan, varvid banker och andra betaltjänstleverantörer i fråga om dessa ska spärra betalningsrörelse i anslutning till penningspelande. Förbudet kan fortsättas för ett år i taget, om verksamheten som strider mot lotterilagen inte har upphört.

3.1 Listans innehåll

Omfattande diskussioner har förts om listans innehåll med betaltjänstleverantörer, betalningsförmedlare och tillhandahållare av

virtuella valutor. Utifrån diskussionerna har man som informationsinnehåll i tabellen fastställt namnet på penningpelsammanslutningen/varumärket, FO-nummer eller annan registreringsbeteckning, varumärkesnamn med alternativa stavningar, kontonummer, merchant-ID, handelskategorikod, blockkedjeadress, första dag för beslut om förbud och sista dag för beslut om förbud.

Name	Registration number	Account number	Merchant id	MCC	Blockchain address	Start date (Y/M/D)	End date (Y/M/D)
Company X	XXXXX	XXXX	XXX	7995	XXXXXX	XXXXXXXX	XXXXXXXX
Company Z	XXXXX	XXXX	XXX	7995	XXXXXX	XXXXXXXX	XXXXXXXX

CSV-tabell i Excel-format

Name;Registration number;Account number;Merchant id;MCC;Blockchain address;Start date (Y/M/D);End date (Y/M/D)
Company X;XXXXX;XXXX;XXX;7995;XXXXXX;XXXXXXXX;XXXXXXXX
Company Z;XXXXX;XXXX;XXX;7995;XXXXXX;XXXXXXXX;XXXXXXXX

CSV-tabell i textformat

På grund av csv-tabellens egenskaper och införandet av uppgifterna i systemet är det viktigt att informationsinnehållet hålls likadant hela tiden. Fältens platser eller antal ska inte ändras utan att de som är föremål för tillsyn informeras och även då ska detta undvikas, om möjligt. Den csv-tabell som används är av europeisk standard där raderna skiljs åt med radbrytning och cellerna skiljs åt med semikolon. Mellanslag ska inte användas om de inte ingår i namnet på en sammanslutning eller dess varumärke.

Innehållet i spärrlistan kommer i regel att utgöras av bolagets namn, företags- och organisationsnummer, varumärkesnamn, handelskategorikod och förbudets längd, eftersom Polisstyrelsen i princip inte har tillgång till andra uppgifter. Om kännedom fås om kontonummer, merchant-ID eller blockkedjeadress för en penningpelsammanslutning som finns på spärrlistan, läggs den omedelbart till spärrlistan och ändringen meddelas på ovannämnda sätt.

3.2 Publicering och skydd av spärllistan för betalningsrörelse

När en penningpelsammanslutning har placerats på eller strukits från listan publicerar Polisstyrelsens lotteriförvaltning en uppdaterad lista på webbsidan poliisi.fi/sv/sparrning-av-betalningsrorelse. Spärllistan för betalningsrörelse skickas även per säker e-post till samtliga betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor vars e-postadress Polisstyrelsen har kännedom om. En aktuell spärllista skickas per säker e-post till de kända betaltjänstleverantörerna. Uppgifterna om betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor har hämtats från Finansinspektionens register och Finanssiala ry. Det hör dock till betaltjänstleverantörens eget ansvar att kontrollera att spärllistorna mot betalningsrörelse genomförs enligt den aktuella spärllistan. Spärllistan publiceras förutom som webbsida också som en csv-tabell som kan laddas ner från webbsidan. Dessutom skickas ett elektroniskt nyhetsbrev om spärllistorna mot betalningsrörelse och det är möjligt att prenumerera på nyhetsbrevet från webbsidan poliisi.fi/sv/sparrning-av-betalningsrorelse.

Spärllistan för betalningsrörelse undertecknas digitalt av en tjänsteman vid Polisstyrelsen. Den digitala underskriften bekräftas genom en sig-fil som iakttar OpenPGP-standarden. Vid sidan av listan publiceras en kryptografisk sha256-sammanfattning av listan och den kan användas som kontrollsumma för att säkerställa listans integritet. Sha256-sammanfattningen är en rad med tecken som förändras om innehållet i filen ändras. Ändringen av ett tecken kan till exempel ändra sha256-sammanfattningen från
d3ed8e2132b667e24eeb252bf743067418559f94a32315ec800d0e1f35216
9f8 till
a23b9cb3e75b814e15e5f3d6373eb49f2b97b2b129f5ec4ec45ef7e2612a01
dc.

Todennettu "Maksuestotaulukko.csv" allekirjoituksella "Maksuestotaulukko.csv.sig":
Kelvollinen allekirjoitus: [redacted]@poliisi.fi.

[Näytä loki](#)

Allekirjoitus on luotu torstai, 24. marraskuuta, 2022 12:11:45
Varmenteella:

[redacted] POL POHA <[redacted]@poliisi.fi> (21E2 9064 D7AC 045F)
Allekirjoitus on keivollinen ja varmenteen keivollisuuteen luotetaan rajattomasti.

Exempel på verifiering av en digital underskrift.

4 Genomförande av spärrar mot betalningsrörelse

Med stöd av 62 l § i lotterilagen har det praktiska genomförandet av spärrarna mot betalningsrörelse ålagts betalningstjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor. Förbudet är villkorslöst och gäller samtliga former av genomförande och förmedling av betalningstransaktioner i anknytning till penninspelande, såsom girering, betalkort eller andra betalningsinstrument. Förbudet gäller samtliga aktörer som tillhandahåller penningspelnyttigheter i Fastlandsfinland, oavsett om de är etablerade i Finland eller i utlandet. Med stöd av 62 m § i lotterilagen kan Polisstyrelsen förbjuda initiering och genomförande av betalningstransaktioner som gäller penningspelande för en aktör som brutit mot en spärr mot betalningsrörelse samt förelägga vite till stöd för förbudet.

Det är emellertid fråga om ny lagstiftning, och genomförandet av och tillsynen över lagstiftningen är ännu inte etablerad. I diskussionerna med betaltjänstleverantörerna, betalningsförmedlarna och tillhandahållarna av virtuella valutor har det konstaterats att aktörerna i genomförandet av spärrarna mot betalningsrörelse kan stöda sig på den av Polisstyrelsen upprättade spärrlistan och att de spärrar mot betalningsrörelse som görs utifrån uppgifterna på spärrlistan är tillräckliga. Polisstyrelsen förutsätter inte att spärrlistan kompletteras på eget initiativ. Därför kan det antas att en del betalningar kommer att genomföras i början trots förbud, eftersom uppgifterna på spärrlistan inte är tillräckligt omfattande för att förhindra all förbjuden betalningsrörelse.

Många instanser har lyft fram att det för att upprätta fungerande spärrar mot betalningsrörelse, beroende på betalningssätt, ska finnas kännedom om antingen penningspelsammanslutningens kontonummer, merchant-ID eller blockkedjeadress. Förenklat kan det konstateras att det är möjligt att med ett kontonummer på ett tillförlitligt sätt identifiera betalningsmottagaren vid SEPA-betalningar dvs. gireringar, merchant-ID är betalningsmottagarens identifierare i kortbetalningar och blockkedjeadressen är betalningsmottagarens identifierare vid betalningar som gjorts med virtuella valutor. I regel har Polisstyrelsen dock inte kännedom om dessa uppgifter, därför ska spärrarna grunda sig på de uppgifter som är tillgängliga såsom penningspelsammanslutningens namn och namnen på deras varumärken.

Företags- och organisationsnumret kommer också att ingå på spärrlistan, men det finns kännedom om att den endast kan utnyttjas vid spärrar mot betalningsrörelse om penningspelsammanslutningen är kund till betaltjänstleverantören eller tillhandahållaren av virtuella valutor. Fördelen med företags- och organisationsnumret är huvudsakligen att medborgare som är intresserade av frågan på ett mer tillförlitligt sätt kan känna igen ett bolag som finns på spärrlistan och undvika att spela penningspel som tillhandahålls av bolaget.

Av de uppgifter som finns på spärrlistan är MCC-koden (Merchant Category Code) dvs. handelskategorikoden i sig inte tillräcklig för att inrikta spärrar mot betalningsrörelse. Genom en kombination av handelskategorikoden 7995 och namnet på en penningpelsammanslutning eller ett varumärke ska betalningen dock spärras, eftersom handelskategorikod 7995 endast används vid penningspel. Därför kan handelskategorikoden användas vid tillsynen över kortbetalningar för att identifiera betalningar i anknytning till penningspel. Vissa penningpelsammanslutningar kan också använda sig av andra handelskategorikoder på grund av att bolagets verksamhet är mångsidig. Då är det möjligt att en spärr av betalningen på grundval av handlingskategorikoden inte lyckas.

4.1 Ansvar för betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor

Betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor har skyldighet att till bolag på spärrlistan förhindra betalningar, där betalaren är en fysisk person i egenskap av spelare. Inriktningen av spärrarna grundar sig på uppgifterna på den spärrlista som Polisstyrelsen lämnar ut. När betaltjänstleverantören spärrar en betalningstransaktion ska betalningen återbetalas till den som gett betalningsuppdraget dvs. till spelaren. Vad gäller kortbetalningar kan auktoriseringen av betalningen avvisas.

Att auktoriseringssystemet för kortbetalningar eller andra betalningar inte svarar tillräckligt snabbt och betalningen därför genomförs, anser Polisstyrelsen i princip inte vara en förseelse mot systemet för spärrning av betalningsrörelse. Upprepade problem med auktoriseringssystemet kan dock leda till administrativa åtgärder.

Spärrarna mot betalningsrörelse ska gälla endast medan beslutet om förbud är i kraft. Polisstyrelsen förutsätter att uppgifterna på spärrlistan förs in i systemet inom fem vardagar från att listan har offentliggjorts. Upprepade fördröjningar i verkställandet av listan kan leda till åtgärder. Listan uppdateras också när penningpelsammanslutningar stryks från listan, men på grund av eventuella dröjsmål ska betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor självständigt se till att spärran mot betalningsrörelse som gäller en penningpelsammanslutning tas bort i tid. Därför nämns tidsfristen för beslutet om förbud på spärrlistan.

Betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor ska till Polisstyrelsen lämna de uppgifter om betalningsrörelse som de begär, om de är nödvändiga för tillsynen över förbudet mot initiering och genomförande av en betalningstransaktion. Rätten att få uppgifter gäller inte personuppgifter.

Betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor ansvarar för sin egen verksamhet och ställs inte till svars för betalningar vars mottagare inte är känd. Därför kan till exempel leverantören av spelarens betaltjänst inte åläggas skyldighet att spärra en betalning som via en betalningsförmedlare överförs till en penningpelsammanslutning, om betaltjänstleverantören inte kan ha kännedom om den slutliga betalningsmottagaren. Då bör spärren mot betalningsrörelse genomföras av den betalningsförmedlare som har kännedom om betalningsmottagaren.

5 Särskilda frågor kring spärrar mot betalningsrörelse

Flera utmaningar är förknippade med genomförandet av spärrar mot betalningsrörelse. Största delen av dessa gäller tillgängligheten till de uppgifter som är nödvändiga och inriktningen av spärrarna mot betalningsrörelse så att de inte förhindrar övrig betalningsrörelse. Nedan följer en redogörelse över de vanligaste problemen och eventuella lösningar.

5.1 Spärrar mot betalningsrörelse på grundval av namn

På grund av de uppgifter som är tillgängliga kommer genomförandet av spärrar mot betalningsrörelse på grundval av namn vara det vanligaste tillvägagångssättet. Vid användningen av namn bör man beakta att det inte är ett fullständigt tillförlitligt identifieringssätt i synnerhet i SEPA-betalningar, eftersom det vid gireringar är möjligt för betalaren att som betalningsmottagare skriva vilka tecken som helst, som inte behöver vara kopplade till den egentliga betalningsmottagaren. Trots detta bör det antas att alla betalningar där en penningpelsammanslutning eller dess varumärke är betalningsmottagare i praktiken är betalningar som riktats till dem. Ett undantag till denna situation kan utgöras av varumärken för penningpelsammanslutningar där namnen på varumärkena antingen är vanliga namn eller allmänt använda smeknamn eller innehåller sådana. Detta beaktas i den spärrlista som Polisstyrelsen publicerar och i listan inkluderas inte stavningar där det finns en väsentlig risk för en felaktig spärr mot betalningsrörelse. I betalningar med betalkort ska namnet vara det mer tillförlitliga identifieringssättet, eftersom uppgiften om namnet lämnas av betalningsmottagaren och inte av betalaren.

5.2 Spelarens lokalisering

Vad gäller genomförandet av spärrar mot betalningsrörelse utgör spelarens lokalisering också en utmaning. Som det konstateras i regeringens

proposition 135/2021 tillämpas lotterilagen endast i riket, och därför gäller regleringen i fråga om spärrar mot betalningsrörelse endast betalningsrörelse som utgår från Fastlandsfinland. Detta förutsätter att spelarens postnummer ska kontrolleras för betalningstransaktioner. Om adressen enligt spelarens postnummer ligger på Åland eller utomlands, ska betalningstransaktionen inte spärras. Polisstyrelsen publicerar på webbsidan poliisi.fi/sv/sparrning-av-betalningsrorelse en lista över postnummer för områden och betalningsrörelsen kan spärras för spelare som befinner sig på dessa områden. Listan är även bifogad till denna anvisning.

Postnumret anger emellertid inte spelarens fysiska lokalisering. Därför kan det vara möjligt att det tekniska genomförandet av spärrarna mot betalningsrörelse orsakar att betalningsrörelse spärras mellan en penningpelsammanslutning som placerats på spärrlistan och en person vars postnummer finns i Fastlandsfinland, trots att personen tidvis skulle vistas utanför Fastlandsfinland till exempel när hen reser eller tidvis bor utomlands.

I praktiken är det tekniskt möjligt att särskilja de kortbaserade transaktioner där betalarens kort är fysiskt närvarande (card present) från sådana där kortet inte är fysiskt närvarande (card not present). Således kan man försöka beakta den regionala tillämpningen av lotterilagen förutom genom att utreda postnumret också till exempel på så sätt att sådana transaktioner där spelarens kort är fysiskt närvarande inte spärras i kortbaserade betalningstransaktioner mellan en penningsspelssammanslutning som placerats på spärrlistan och en spelare. På det sättet kan sådana situationer förhindras där spelet utanför Fastlandsfinland eventuellt förhindras till följd av att spelaren har postnummer i Fastlandsfinland.

5.3 Gemensamma konton

Utöver tillfälliga vistelser utomlands kan även gemensamma konton orsaka oskäligen spärrningar av betalningstransaktioner. Betaltjänstleverantörer har kunder med gemensamma konton. Då är kontot dock registrerat för en person och den andra personen har endast förvaltningsrätt för kontot. Gemensamma konton kan alltså leda till en situation där endast en del av personerna som använder samma konto har en adress i Fastlandsfinland. Spärrar mot betalningsrörelse utgår emellertid från att den plats betalningen härrör från bestäms enligt postnumret för kontots huvudsakliga innehavare. Därför bör betalningar för spel från gemensamma konton till penningpelsammanslutningar på spärrlistan spärras, även om en del av kontots förvaltare i verkligheten skulle vistas utanför Fastlandsfinland, om postnumret för den som egentligen innehar kontot finns i Fastlandsfinland. Om en betaltjänstleverantör tillförlitligt kan identifiera användaren av ett

konto som är i gemensam användning, ska betalningsrörelsen spärras endast för användaren som bor i Fastlandsfinland.

5.4 41 § i betaltjänstlagen

Enligt 41 § i betaltjänstlagen (290/2010) får tjänsteleverantören vägra genomföra ett betalningsuppdrag endast om ramavtalets villkor om genomförande av betalningsuppdrag inte uppfylls eller om så föreskrivs någon annanstans i lag. Enligt motiveringarna till bestämmelsen (RP 169/2009 rd) ska det i paragrafen föreskrivas uttömmande om på vilka grunder tjänsteleverantören får vägra genomföra en betalningsorder. Vad gäller övrig lagstiftning hänvisas i motiveringarna till 26 § i den då lagen trädde i kraft gällande lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt och av finansiering av terrorism (503/2008) som innehöll bestämmelser om serviceleverantörens eller den rapporteringsskyldigas skyldighet att avbryta en affärstransaktion eller vägra att utföra en sådan. I bestämmelserna i lotterilagen är det fråga om en sådan grund för vägran att genomföra ett betalningsuppdrag som föreskrivs någon annanstans i lag som avses i 41 § i betaltjänstlagen. Dessutom gör EU-lagstiftningen om betaltjänster det möjligt att i nationell lag föreskriva om förbud att initiera och genomföra betalningstransaktioner.

5.5 Virtuella valutor

I bestämmelserna om spärrar mot betalningsrörelse i lotterilagen lyfter man skilt upp tillhandahållare av virtuella valutor och regleringen gäller också dem. Liksom konstateras i lagen om tillhandahållare av virtuella valutor (572/2019) är virtuella valutor emellertid inte egentliga pengar. Då är det tolkningsmässigt oklart om spel som spelas med enbart virtuella valutor är penningspel. Med penningspel avses i lotterilagen sådana lotterier där spelaren kan vinna pengar. Då är spel där vinsten är virtuella valutor inte ett penningspel enligt definition och därmed inte föremål för spärrar mot betalningsrörelse. Spel som är baserade på virtuella valutor är dock fortfarande ovanliga och i merparten av de penningspelsammanslutningar som tar virtuella valutor som betalning växlas den virtuella valutan till pengar före speltransaktionen och tillbaka till den virtuella valutan när spelet är över eller medlen återförs. Penningspel av denna typ omfattas av regleringen om spärrar mot betalningsrörelse.

De spärrar mot betalningsrörelse som tillhandahållare av virtuella valutor kommer att genomföra kommer att utgöra en utmaning. En del tillhandahållare av virtuella valutor växlar virtuella valutor till pengar och tillbaka, medan andra endast är verksamma med virtuella valutor och inte

alls hanterar någon egentlig penningrörelse. Om den virtuella valutan växlas till pengar, överförs pengarna till ägaren av kontot för virtuell valuta.

Spärrandet av betalningsrörelse med virtuella valutor på ett tillförlitligt sätt skulle kräva att spärrlistan kompletteras med blockkedjeadresser. Betalningsmottagaren kan identifieras på ett tillförlitligt sätt med hjälp av blockkedjeadresser. Denna uppgift är dock i regel inte tillgänglig när spärrlistan utarbetas. Det är dessutom möjligt att byta en blockkedjeadress, vilket minskar spärrarnas effektivitet. På EU-nivå pågår utarbetandet av MiCA-reglering (Markets in Crypto-Assets), som när den träder i kraft kommer att främja tillsynen framöver, eftersom den innehåller betydande skärpningar av bestämmelser bland annat vad gäller kundkontroll och kommer även att inbegripa ett krav på att namnge betalningsmottagaren vid betalning.

6 Tillsyn över betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor samt rätt att få uppgifter

Polisstyrelsen utövar tillsyn över betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor genom att utnyttja sin rätt att få uppgifter enligt 62 n § i lotterilagen. Polisstyrelsen kommer att av aktörerna begära uppgifter enligt 62 n § för att bedöma om aktörerna uppfyllt de krav som lotterilagen ställer och förbjudit betalningar från spelare till penningsammanslutningar på spärrlistan. Om förbudet har brutits kan Polisstyrelsen ålägga betaltjänstleverantören eller tillhandahållaren av virtuella valutor ett förbud enligt 62 n § i lotterilagen mot inledande och genomförande av betalningstransaktioner som riktas till penningspelande och förelägga vite till stöd för förbudet. Tidsfristen för förbudet kan vara 12 månader och kan fortsättas med 12 månader åt gången, om förfarandet inte har rättats till. Om brottet mot förbudet har varit avsiktligt eller en följd av grov oaktsamhet, meddelar Polisstyrelsen förbudet i fullo. I övriga fall görs en prövning från fall till fall om hur nödvändigt förbudet är eller hur långt det ska vara.

I början av användningen av systemet för spärrar mot betalningsrörelse är det emellertid viktigast att utnyttja rätten att få uppgifter inte bara för tillsyn utan även för att stärka systemet för spärrar mot betalningsrörelse och till att börja med är målet med tillsynen inte att meddela förbud för betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor. Utifrån de uppgifter som erhålls kan det antas att det uppdagas betalningstransaktioner som genomförts trots spärrarna. På grundval av dessa uppgifter kan innehållet på spärrlistan utvecklas så att det bättre betjänar målen med lotterilagen.

Det är även möjligt att försöka utreda betalningsvägarna för betalningar som är kopplade till penningspelande genom rätten till att få uppgifter. På

basis av uppgifter som betaltjänstleverantören har lämnat är det möjligt att till exempel identifiera betalningsförmedlare som tar emot betalningar av spelare och förmedlar dem till penningspelsammanslutningar. Sammanlänkningarna kan genomföras via flera betalningsförmedlare. Betalningsförmedlaren i slutet av kedjan kan för kännedom lämna penningspelsammanslutningens kontonummer. Genom uppgifterna i kontonumret (BIC- och SWIFT-koderna) är det möjligt att identifiera den betaltjänstleverantör som penningspelsammanslutningen använder. Därefter är det möjligt att av penningspelsammanslutningens betaltjänstleverantör begära om en bekräftelse om kontots ägare och information om penningspelsammanslutningens övriga konton. När ägarna av kontona har fastställts på ett tillförlitligt sätt läggs kontonumren till på spärrlistan.

Polisdirektör

Sanna Heikinheimo

Överinspektör

Juhani Ala-Kurikka

Handlingen har undertecknats elektroniskt i ärendehanteringssystemet. Polisen 20.4.2023 kl. 14.18. Underskrifternas tillförlitlighet kan verifieras hos registratorkontoret.